

POCHLEBCA (148) *sb m*

pochlebca (148), [**pochlibca**].

o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie); -e- (12), -é- (5); -e- *Mącz* (10); -é- *GosłCast*, *PudłFr* (2), *KochCn*; -e- : -é- *KochPs* (2:1).

sg *N* pochlebca (53). ◇ *G* pochlebce (6). ◇ *D* pochlebcy (3). ◇ *A* pochlebce (10). ◇ *I* pochlebca (2). ◇ *V* pochlebco (1). ◇ *pl N* pochlebcy (23), pochlebce (10); -y *MiechGlab*, *GroicPorz*, *KrowObr* (2), *BielKron*, *ModrzBaz* (2), *SkarŻyw*, *CzechEp*, *NiemObr* (6), *PudłFr*, *Paprup*, *Phil*, *VotSzl*, *KlonWor* (3); -e *KochSat*, *RejAp* (2), *GórnDworz*, *KochPs*, *KochMRot*, *BielSjem*, *KochCn*; -y : -e *RejZwierc* (1:2). ◇ *G* pochlebców (18), [**pochlebiec**]; -ów (1), -(o)w (17). ◇ *D* pochlebc(o)m (7). ◇ *A* pochlebce (7) *GórnDworz* (2), *RejZwierc*, *ModrzBaz*, *NiemObr*, *SkarKaz*, *KlonWor*, pochlebc(o)w (1) *StryjKron*. ◇ *I* pochlebcami (4) *RejPos*, *ModrzBaz* (2), *KlonKr*, pochlebcy (1) *Paprup*. ◇ *L* pochlebcach (2); -ach : -äch *ModrzBaz* (1:1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

*Ten, kto postępuje wobec kogoś tak, aby zyskać jego względy, najczęściej: chwając go, przytakując; adulator Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; assentator Mącz, Modrz, Calep, Cn; parasitus Mącz, Modrz, Calep; colax, palpator, palpo Mącz, Cn; blandiloquus, ciniflo, coenipeta Mącz; eruditus ad assentationem, arrisor divitum Cn (148) : A ták [liszka] krukowi mowiá: [...] Nie słuchay nigdy pochlebce: Acz éi cudnie rzecz prowadzi/ Ale cię nákoniec zdrádzi. *BierEz* K3, S4 [2 r.]; *RejKup* dd2; *LubPs* X2v marg; Ale iż mu [papieżowi] ich [tytułów i przezwisk] przed tym Pan Kryftus Syn Boży nigdy nie dał/ przeto mu dopiero iáwnie ná tym Koncylium ty przezwiłka pochlepcy iego przypifáli y dali. *KrowObr* 18v, 7; *RejWiz* 28; TEgo [Teodozjusza] gdy áz pod niebo pochlebca wychwalał/ Ten dłuogo éicho milcząc/ ná wżytko przyzwałał. *RejZwierz* 16v; Bo pochlebca nie rádzi nigdy nic wierneho/ Iedno zázwdy iuz pátrzy/ pożytku swoiego. *RejZwierz* 36v, 16v marg, 123, bb, bb2v; *KochSat* B; między niewymowną wielkością pochlebczow/ ktorzy zwykli z głupich ízalone czynić/ zaledwie rozumowi y prawdziwemu rośfatkowi [!] mieíscze bywa kédy dano. *KwiatKsiąż* E; Colax, Latine Assentator, adulator, Pochlebca/ Páforzit. *Mącz* 59c, 3d, 53d, 59a, 197c, [274]b [2 r.] (10); *RejAp* 179v, Ee4v; gdyż tákich wiele iest/ [...] ktorzy znáią to iáwnie/ iż im pochlebią/ á wdy ná pochlebce íą íáfkáwi/ á ná owe pátrzyć nie mogą/ kthorzy im prawdę mowią *GórnDworz* G6v [2 r.], K6, K6v [3 r.]; Może pochlebca párzającą Pokrzywkę/ Szálwią názwać/ włożywży pokrywę. *RejZwierc* 216v, 49v, 50, 52, 216v [3 r.], 217, 232, 258v; *StryjWjaz* B4; drudzy z błazny á pochlebcami niemáło godzin vtraciá *ModrzBaz* 13; Bo owo czápki zdeymowanie/ kłánianie/ z drogi vftępowanie [...] ráczey íą nieiákne znáki czći ábo dośtoyności/ częśtokroć od ludzi ábo przymufzonych ábo pochlebcow wyrządzáne *ModrzBaz* 40, 12, 15, 17v [4 r.], 39v, 59v, 118v; *Calag* 279a; *KochPs* 49; niektorzy z księżey pochlebcy (ktorzy íwym ięzykiem słucháczé íwe głańzcząc zábijáią ie) Bífkupowi ítolice Apoftolíkies pochlebiąc: íkárzyli íię ná tego S(więtego) *SkarŻyw* 212, 414; iż Pan náíz Iezus Chrístus [...] pochlebcow nie lubi/ ízczyrość y prawdę miłuié *NiemObr* 113, 60; *PudłFr* 6; *Paprup* G, G2v; Adulator, Assentator, homo fallax, levis, omnia ad voluntatem loquens – Pochlebca. *Calep* 29b, 104b, [754]b [2 r.]; Abowiem omowca musí mieć po íobie iáką do tákowego íwego pośtępku nienawiść/ do tego ktorego ípráwy ízácuié. Lecz pochlebca bárzies ízkodzi pod íobą*

przyjaciela? *Phil* G4, H [2 r.], H3, S3; *PowodPr* 40; że w rychle v nas będzie [...] więcej pochlebcow y praktykantow dworskich [...] á niżeli ludzi Rycerskich. *VotSzl* C2; *GosłCast* 18; *KlonWor* 54, 55 [2 r.], 56, 57, 58; [nie będę tu wspominał pochlebiec/ nád ktore/ gorłły sie/ ná świecie náleć [!] niemogą *ErazmJęzyk* N8v].

pochlebca czemu (1): Alem nie ieft pochlebca/ sławie twey niyákiem. *PapPan* A4v.

pochlebca czyj [w tym: *G sb i pron* (8), *ai poss* (7), *pron poss* (5)] (19): *BielKron* 201; iż [*Herod*] nic inżzego nie czynił/ iedno łobie z oną pánią y z innymi pochlebcami swoimi pił/ łkakał/ triumphował *RejPos* 322v; *WujJudConf* 33; *CzechEp* 386, 404, 417, 418; Ty dwa łpołoby vwažíając/ zá ktoryby się kolwiek pochlebca Piotrow (ábo ráczey Papieżá Rzymkiego) viąc chciał/ Tedy Piotrowi nic nád inże nie przyczyni. *NiemObr* 38; ktory łynod z pochlebcow iego [*papieża*] zebrány niechciał przeciwnikow Papieskich/ z łkárgą przedsię przypuścić/ áni ich łłuchác *NiemObr* 156, 34, 55, 156 [2 r.] 157, 171, 176 [2 r.]; *PapUp* A3; *WujNT* 57; [Gdy niektory łpochlybcow Dyoniufa Tyranna Sicilifkiego/ imieniem Damocles/ w rozmowie przypomniał/ dołtatki iego/ [...] j rzekł mu krol [...] *BrentTrepCat* 40].

W połączeniach szeregowych (12): ktore [*łakomstwo*] tak zallepia dla włáfnego požytku, iż więtlzey łá wážnołci j lepiej bywaią opatrzeni pochlebci, wiłowie, pałorzytowie, [...] niż ludzie godni, ku czci y połłudze połpolitey. *MiechGlab* *2v; *GroicPorz* b3v; ktemu záłtáwi sie [*dworzanin*]/ y nie dopułłci/ áby pochlebce/ máłácze/ y ini zli ludzie/ ktorzy niecznotą vrołł chca/ páná w nieprzyłłtoine rzeczy záwiesć/ á tym iego łkázić mieli. *GórnDworz* Kk3v, Ee3v; Płatnieyłzy záłię v ciebie pochlebca/ piłzczeł/ łkrzypiec/ bębennicá/ máłzkárnik/ błazen/ nierzádna niewiáłthá/ niżli on Łázarz nędzny czo leży przededrziámi twoiemi *RejPos* 192, 51; Vyrzyłz áli pochlebca/ prokurathor/ nágániácł/ ábo ten ktoryby vmiáł y s kámienia łyko obłupić. *RejZwierc* [193]; *ModrzBaz* 76; *KochPs* 17; *BielSjem* 25; *VotSzl* C2; Tymże łpołobem dobrá máłnotrawnych ludzi: Rychley ie łotr/ kołtera/ pochlebca wyludzi. *KlonWor* 57.

W przeciwstawieniach: »pochlebca ... (prawdziwy, prawy) przyjaciel (4), prawdziwy (2), cnotliwy, mądry a dobry« (8): Czemu zábiegájąc oni vczeni łtárzy/ piłáli o tym/ iáko prawdziwego przyjaciela rozeznać od pochlebce. *GórnDworz* G6v, Ee4; Prawdziwy s pochlebca *RejZwierc* B3v [*idem* 232], 43v, 49v, 232; Pochlębcy po łtárému tułz v miły siędą/ A cnotliwi/ poléwki nálykác łye będą. *PudłFr* 8; Toć práwie páńłki y krolewłki obyczay [...] mądre á dobre á nie pochlebce okołó siebie báwić. *SkarKaz* 80a.

W porównaniach (9): Iáko pies milczkiem gdy káfa nie łzczeka/ Thákuje pochlebca by czo wylgał czełka. *RejZwierc* 216v; Gorłzy pochlebca niż Kruk chołł niecznotá/ Bo ten po łmierci ten drze zá żywotá. *RejZwierc* 216v; Gorłzy pochlebca á niżli Wilk w łefie/ Ten krádnie w nocy/ á ten iáwnie niełie. *RejZwierc* 217, 216v [3 r.]; *Phil* H marg; bo pochłębce/ pókił w łczęłłciu/ iáko cień w iáłny dzień/ ták cień náłzłáduiá; iáko namniéy fortuna zmyłi/ równie iáko y cień/ kiedy łłonce zá chmurę zaydzie/ ani wiedziec gdzie się podzieiá. *KochCn* B4v; *KlonKr* Fv.

W charakterystycznych połączeniach: *pochlebca chytry* (5), *głodny, głupi, nędzny, nieszlachetny, (naj)niewstydliv(sz)y* (2), *obłudny, papieski* (5), *rzymski (stolice rzymskiej)* (2), *wycwiczony, zły*;

pochlebce(-ow) słuchać (4), strzec się (wystrzeżenie) (2); pochlebcy ucha bronić (2), uszy otworzyć; obcowanie z pochlebcami; kochać się w pochlebcach (2).

Szeregi: »matacz a pochlebca« (1): gdy do roziechania przydzie/ tho w płacz thaki vderzą/ że then płacz/ ani mowić/ ani pożegnąć sie/ dopuści: Y tym błażenstwem/ chcąc sie przedać za zbytnie sprzyjliwye/ á dobrotliwego fercá/ kupujemy ie więc/ za wielkie matácze/ á głupie pochlebce. GórnDworz N6v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»pochlebca i nickszemnik« (1): [Królowa Elżbieta] godnych/ poważnych/ y ftátecznych mężow z wrzędow złożyła/ á ná ich mieyfcá pochlebcow y nickszemnikow posládziła. StryjKron 452.

»pochlebca i (a) obmowny« [szyk 1:1] (2): Pochlebcę y obmownego/ Odpádz precz od domu fwego BierEz G; BielŻyw 97.

»pochlebca a wykrętacz« (2): Iedney ftronie być przychylnieyszim niżli drugiey/ żadnym fpoobem ná fędziego nienależy [...]: ále to ráczey należy ná pochlebcę/ á ná wykrętaczá fprawiedliwości [adulatoris et iusticiae perversoris]. ModrzBaz 87v; NiemObr 34.

Przen (2) : Ich vftá fą nieprawdziwé/ Serce chytre/ y zdrádlivé: Ich gárdło/ grób otworzóny/ A ięzyk/ pochlebcá płóny. KochPs 8; DZiatki moié/ świátá tego/ Iáko pochlebce chytrego/ W dómki wálzé nie pufzczaycie KochMRot A4.

a. Donosiciel, oszczerca; susurro Calep (10) : Drugi [grzech Dawida] o tego Misfofetá/ iz pochlebcy Sybie dał mieyfce powieści fáłszywey/ ktory ofkárzył niewinnie Misfofetá BielKron 73; MycPrz I B3; Ty fłowá ich ieden pochlebcá do Cefarzá onego/ chcąc mu sie przyfłżyć/ odniofł. SkarŻyw 130; Susurro Detractor, maledicus, qui non aperte loquitur, qui voce demissa auribus hominum obstrepit – Zaufznik, pochlebca. Calep 1038b; Kthorzy od kogo krzywdę odnośzą/ tych wedle práwá broń/ á pochlebcom vřzu fwych nie nákláday/ ále rzeczy wřzytki co napilniey rozberay/ á fwey możności nigdy ná złe nie vřyway Phil S4.

pochlebca czyj [w tym: G pron (2), ai poss (1)] (3): Ale Ammoná podburzyli pochlebcy iego/ mowiac: Nie wiefz chytróści Dawidowey BielKron 70v; SkarŻyw 68; PaprUp F4v.

Szeregi: »osoczniak, pochlebca« (1): Bo Kmiotáfzek vbogi [...] Cierpi Kuny/ Bifkupy/ Korbácze/ Gářiory/ Ofoczniaki/ pochlebce/ podátki/ pobory. KlonWor 77.

»podszczuwacz a pochlebca« (1): Abowiem wiele podfzczuwácz á pochlebcá/ chocia y cichy á milczący/ złego spráwić może RejPos 266v.

»zausznik abo pochlebca« (1): y fmiele to mowic fmial napřednieyřzi zaufznik abo pochlebca Krolewřki á zagubca praw y wolności nářlich/ ze do dzieřiaci lath Krwie Zborowřkich ani narodu ich w Polřcze bic niemialo PaprUp F4v.

Synonimy: a. naszczuwacz, obwadřca, oskarca, osoczca, osoczniak, ořuwca, podszczuwacz, podszeptacz, potwarca, zausznik.

Cf NIEPOCHLEBCA, POCHLEBIACZ, POCHLEBKA, POCHLEBNIK

EW, (JDok)